

[DOR: 20.1001.1.24237558.1400.6.2.11.6](https://doi.org/10.1001.1.24237558.1400.6.2.11.6)

تأثیر اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی

مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین

(دانش آموزان ورزشکار: مطالعه موردی شهرستان مراغه)

حامداحمد محمودی بناب^۱

چکیده

هدف از تحقیق حاضر بررسی تأثیر اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش آموزان ورزشکار شهرستان مراغه) است، ماهیت تحقیق حاضر توصیفی-پیمایشی و از نوع همبستگی است. حجم نمونه شامل ۳۸۴ نفر از دانش-آموزان ورزشکار پسر و دختر شهرستان مراغه بوده که به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب و طبقه‌ای شد. جهت جمع‌آوری داده‌ها از زار جمع‌آوری اطلاعات در این تحقیق پرسشنامه‌های اوقات فراغت جدی گولد و همکاران (۲۰۱۱)، پرسشنامه دلبستگی مکانی کایل و همکاران (۲۰۰۵)، پرسشنامه تخصصی‌سازی تفریح مک فارلین (۱۹۹۴) و پرسشنامه سبک زندگی خنفیر، ۱۳۹۸، روایی پرسشنامه‌ها تأیید شد و پایایی پرسشنامه‌ها (۰/۹۵، ۰/۷۹، ۰/۸۷۴ و ۰/۸۳۲) به دست آمد که جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها از نرم‌افزار SPSS و smartpls^۳ استفاده شده است و همچنین جهت بررسی مدل، از تحلیل معادلات ساختاری استفاده شده است. نتایج حاصل از تجزیه و تحلیل داده‌ها نشان داد که اوقات فراغت جدی بر دلبستگی مکانی با میانجیگری سبک زندگی به میزان ۰/۵۹۷ و در جهت مثبت، رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی مکانی با میانجی‌گری سبک زندگی به میزان ۰/۶۸۸ و در جهت مثبت و معنادار و اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی مکانی با نقش میانجی‌گری سبک زندگی به میزان ۰/۶۹۷ در بین (دانش آموزان ورزشکار شهرستان مراغه) تأثیر مثبت و معناداری دارد.

کلیدواژگان: فراغت جدی، رفتارهای تفریحی تخصصی شده، دلبستگی مکانی.

۱. کارشناسی ارشد مدیریت ورزشی، دانشکده تربیت بدنی، دانشگاه تبریز، تبریز- ایران

The effect of serious leisure and specialized recreational behaviors on spatial attachment with the mediating role of lifestyle among (athletic students of Maragheh city)

H. A. Mahmoudi Bonab¹

Abstract

The aim of this study was to investigate the effect of serious leisure and specialized recreational behaviors on spatial attachment with the role of lifestyle mediation among (student-athletes in Maragheh). The nature of the present study is descriptive-survey and correlational. The sample size included 384 male and female student-athletes of Maragheh city who were randomly selected and classified into clusters. The sample size consisted of 384 male and female student-athletes of Maragheh city who were randomly selected and categorized. To collect data from the field of data collection in this study, Gold et al.'s (2011) Serious Leisure Questionnaire, Kyle et al.'s (2005) Spatial Attachment Questionnaire, McFarlane (1994) Recreation Specialization Questionnaire, and Lifestyle Questionnaire Khanfir, 1398, the validity of the questionnaires was confirmed and the reliability of the questionnaires (0.95, 0.79, 0.874 and 0.832) was obtained to analyze the data from SPSS software and smartpls3 Used. Also, structural equation analysis has been used to study the model. The results of data analysis showed that serious leisure time on spatial attachment with lifestyle mediation of 0.597 and in a positive direction, specialized recreational behaviors on spatial attachment with lifestyle mediation of 0.688 and in Positive and significant direction and serious leisure and specialized recreational behaviors have a positive and significant effect on spatial attachment with the role of lifestyle mediator at the rate of 0.697 among (student-athletes of Maragheh city).

Key words: serious leisure, specialized recreational behaviors, spatial attachment.

---

¹ . Master of Sports Management, Faculty of Physical Education, University of Tabriz, Tabriz – Iran
hamed.mahmodi71@gmail.com

مقدمه

زندگی امروزی به علت داشتن شرایط خاص، انسان را فردی حساس بی تحرک و بسیار آسیب پذیر بار آورده است، اوقات فراغت و نحوه گذران آن از جمله مفاهیم اخیر و نوینی است که معنای واقعی خود را پس از دوران صنعتی شدن جوامع و رشد سرمایه داری و نیز گسترش شهرها پیدا نمود. در واقع با توسعه انواع تکنولوژی در زندگی مردم و جایگزینی آن به جای نیروی انسانی اعمال فرصتی برای انسانها ایجاد شد که بتوانند از اوقات خود به آن صورتی که مورد دلخواهشان می باشد استفاده نمایند (یاری، ۱۳۹۰)، امروزه اوقات فراغت یکی از موضوعات اصلی و بسیار مهم در عرصه زندگی به شمار می آید که با رویکرد جهانی شدن و پیدایش دهکده جهانی این مقوله به امر حیاتی و ضرورتی اجتناب ناپذیر با کارکرد های بسیار مؤثر در حیطه مشارکت جویی، تربیت اجتماعی و مسئولیت پذیری تبدیل شده است (نجفی، ۱۳۹۱)، فراغت نیازی است که در هر جامعه و در اعضای آن وجود دارد و به شدت با زندگی امروزی عجین شده است. به سخن دیگر فراغت پدیده ای همگانی است که به دلیل اهمیت فرهنگی و اجتماعی آن نیاز به توجه و رسیدگی مطلوب دارد و این امر با شناخت درست و دقیق نیاز های اعضای (اوقات فراغت اوقات فراغت چهار کارکرد دارد که مستلزم بررسی های جامعه شناسانه و روانشناسانه است: ۱- استراحت ۲- خلاقیت ۳- مشارکت اجتماعی ۴- تفریح (صفانیا، ۳۹۷). لذا اوقات فراغت تنها برای تفریح نیست بلکه می تواند در ساختن زندگی فردی و اجتماعی نقش مهمی را ایفا نماید. در این راه حتی منافع اقتصادی اوقات فراغت قابل توجه است چرا که در بازسازی روح و جسم افراد نقش دارد. عوامل

زیادی در این‌که چگونگی زمان فراغت خود را بگذرانیم مؤثر واقع می‌شوند (تورکیلدنسن^۱، ۲۰۱۲)، نظریه اوقات فراغت جدی یک طبقه‌بندی جدید از فعالیت‌های اوقات فراغت است که توسط استیبنز^۲ در سال ۱۹۷۴ مطرح شد و از آن سال تا به امروز این نظریه حضور تعیین‌کننده‌ای در این حوزه داشته است. با این پیش‌فرض که در جامعه پست مدرن، اوقات فراغت جدی بهترین روش برای گذراندن وقت‌های آزاد است، ویژگی اساسی نظریه این است که فعالیت‌های اوقات فراغت را به‌طور کلی به دو بخش (جدی، غیرجدی) تقسیم می‌کند. فراغت جدی، پیگیری سیستماتیک یک فعالیت اصلی آماتوری، سرگرم‌کننده یا داوطلبانه است که به اندازه کافی قابل توجه، جالب و مؤثر برای شرکت‌کننده برای گذران زمانش است. شرکت‌کنندگان در یک فراغت جدی با گذر زمان ترکیبی از مهارت‌های ویژه برای خود پیدا می‌کنند که شامل دانش و تجربه و مهارت در زمینه‌های خاص می‌شود. واژه جدی در این نوع فراغت بیانگر اهمیت نوع فعالیت در زندگی روزمره افراد است. در سطح بالا حتی افراد فراغت خود را به حرفه خود تبدیل می‌کنند. مثل زمانی که فرد علاقمند به شطرنج به مدت طولانی و سخت روی بازی شطرنج تمرکز می‌کند و در نهایت به یک ورزشکار بزرگ این رشته تبدیل می‌شود براساس نظر استیبنز فعالیت‌هایی نظیر بازی، استراحت، تفریحات فعال و مکالمات اجتماعی می‌تواند در دسته‌بندی انواع فراغت‌های جدی قرار بگیرند. فراغت جدی ۶ مؤلفه اصلی دارد: ۱- نیاز به پشتکار و ادامه فعالیت دارد، ۲- نیاز به ایستادگی در برابر خطر یا ترس را دارد، به مهارت، آموزش و دانش خاصی نیاز دارد، ۴- فواید پایدار و دائمی به دنبال دارد

1. Torkildsen
2. Stebbins

(مانند خودباوری، مشارکت اجتماعی، سلامت روحی و جسمی). ۵- به تطابق و سازگاری با شرایط و فعالیت انتخاب شده می‌انجامد. ۶- با تلاش مداوم در این فعالیت‌ها، صفات منحصر به فرد و مثبتی به صورت پایدار در فرد به وجود می‌آید. ولی فراغت غیر جدی مثل رفتن به یک شهر بازی می‌ماند که به قصد تفنن فقط صورت می‌گیرد که انرژی خود را تخلیه کنید. فراغت غیر جدی یا سطحی، فعالیتی گذرا و کوتاه مدت است که بلافاصله بعد از فعالیت ما را راضی می‌کند. چرت زدن، خوردن، ارضای نیاز جنسی و... در زمره این فراغت محسوب می‌شود (استییز، ۲۰۱۵). فعالیت‌های تخصصی و تفریحی مفهومی دیگری است که برای تعیین الگوهای اوقات فراغت مورد استفاده قرار می‌گیرد در واقع، مشارکت ساده در فعالیت‌های تفریحی نمی‌تواند به نیاز برخی از سرگرمی‌هایی که افراد پاسخ دهند که عمیق‌تر در تفریح شرکت کنند، فعالیت تخصصی تفریحی یک روند تکاملی در مورد پیشرفت افراد به سطوح بالاتر از مشارکت را نشان می‌دهد (اسکات و شفر، ۲۰۰۱). رایج‌ترین ملاک فعالیت‌های تخصصی تفریحی که شامل داشتن امکانات، مهارت نشان دادن، انتخاب مکان (شرط)، تجربه قبلی و درخواست عضویت است این موارد آشکارا ویژگی‌های رفتاری را منعکس می‌کند همچنین برایان فعالیت تخصصی تفریحی را به عنوان یک رفتاری خاص کلی تعریف می‌کند که ترجیحات مربوط به فعالیت و محیط می‌باشد که دارای سه بعد، یعنی تجربیات گذشته مربوط به یک فعالیت، آشنایی با تفریح خاص، تنظیم و تعداد حضور در چنین فعالیت‌هایی که تجربیات تفریحی شرکت کنندگان ممکن است از سطح فعالیت‌های عمومی به فعالیت‌های خاص و تخصصی تغییر کنند (هاروارد،

۲۰۱۷). همچنین، تعهد اقتصادی یک شاخص از تخصص تفریحی است که منجر به هزینه می‌شود و بعد سبک زندگی که اوقات فراغت عامل مؤثری در شکل دادن به سبک زندگی و هویت افراد است (حیدری، ۱۳۹۷). در مورد اهمیت سبک زندگی، اشاره به تعبیر کوکرها^۱ در این زمینه کافی است. از نظر ایشان همچنان که جامعه‌شناسی به سوی قرن ۲۱ پیش می‌رود، همه شاخص‌ها نشان می‌دهد که پژوهش‌ها در زمینه سبک زندگی می‌رود تا در کانون تمرکز جامعه‌شناسی قرار گیرد، سبک زندگی، اصطلاحی است که در فرهنگ سنتی چندان کاربرد ندارد، چون ملازم با نوعی انتخاب از میان تعداد کثیری از امکان‌های موجود است. به عبارتی، سبک زندگی زاییده انتخاب‌های مردم در میان محدودیت‌های ساختاری است که آن‌ها را فرا گرفته است (زارع و فلاح، ۱۳۹۱)، از طرف دیگر، از آنجایی که انسان در اوقات فراغت خود می‌تواند همان چیزی را که می‌پسندد، انجام دهد و شخصیت اصلی خود را بازیابد و ابراز نماید (سنایی، ۱۳۹۲)، با در نظر داشتن فعالیت‌های فراغتی افراد می‌توان به سبک زندگی آنان پی برد. از آنجایی که علمی‌رغم اهمیت نظری و عملی سبک زندگی در حوزه‌های مختلف، پژوهش‌ها پیرامون سبک زندگی دانش‌آموزان ورزشکاران که یکی از مهم‌ترین و مورد توجه‌ترین اقشار جوامع هستند خیلی اندک بود، در این پژوهش به شیوه کیفی چهار سبک زندگی برای دانش‌آموزان ورزشکاران ایرانی بر پایه فعالیت‌های فراغتی آنان به شکل زیر مورد شناسایی قرار گرفت. سبک زندگی خانواده محور: سبکی است که در آن فرد ورزشکار، بودن در کنار خانواده و انجام فعالیت‌های مختلف با آنان را ترجیح

می‌دهد، برای ورزشکاران خانواده محور، اعتماد ویژگی مهمی است و اگر فردی بتواند وارد حلقه اعتماد آنان گردد می‌تواند در زمان فراغت با ورزشکار باشد، سبک زندگی متمایز: سبکی است که در آن به‌طور مداوم ورزشکار به دنبال بروز جدیدترین فعالیت‌ها و رفتارها از خود است. ورزشکاران متمایز، متغیرترین سبک زندگی را دارند و پیوسته به دنبال تغییرات در زندگی و عادات خود می‌باشند و در این تغییرات مورد توجه قرار گرفتن را نیز دوست دارند، سبک زندگی مجازی: سبکی است که در آن راحت‌طلبی، مهم‌ترین ویژگی است. در سبک زندگی مجازی ورزشکار ترجیح می‌دهد زمان خود را با بازی‌های مختلف، گشت‌وگذار در اینترنت، چت و گفتگوی‌های مجازی و غیره سپری نماید. هزینه پایین‌تر سبک زندگی مجازی، یکی از دلایل گرایش ورزشکاران جوان‌تر و با امکانات محدودتر به این نحوه گذران فراغت باشد. سبک زندگی بسته: سبکی است که در آن ورزشکار به دنبال راحتی و بروز رفتارهایی در جهت ارضای نیاز به آزادی بی‌قید و شرط می‌باشد. در این سبک ورزشکاران می‌خواهند فعالیت‌های مختلف را به دور از چشم سایرین و مورد سؤال واقع شدن انجام دهند (خنفیر، ۱۳۹۸). فراغت به دو بعد فعال و غیر فعال تقسیم شده است فعالیت‌های اوقات فراغت فعال، فعالیت‌هایی هستند که شامل صرف انرژی فیزیکی و ذهنی می‌شوند؛ من جمله پیاده‌روی، فوتبال، بازی شطرنج و... فعالیت‌های اوقات فراغت غیر فعال آنهایی هستند که فرد هیچ انرژی ذهنی یا فیزیکی اعمال نمی‌کند؛ مثل رفتن به سینما، تماشای تلویزیون و... (لمی و همکاران^۱، ۲۰۱۸)، در یکی از مهمترین نظریه‌ها در ارتباط با اوقات فراغت کید سلرد^۲

1. Lee et al
2. Kidslard

(۲۰۰۹) فعالیت‌های فراغتی را به چهار بخش فراغت جدی فعالیت‌های خطر پذیر فعالیت-های تخصص و فعالیت‌های زیبا شناسانه تقسیم‌بندی کرده است که به نظر می‌رسد روش مناسبی برای بررسی اوقات فراغت ورزشکاران و غیرورزشکاران به طور همزمان باشد. فراغت جدی نیز به صورت فعالیت‌ها و مشغولیت‌طلبی نظام‌مند یک آماتور، سرگرمی جو یا فعالیت داوطلبانه‌ای که شرکت کنندگان آن را آن چنان مهم می‌یابند که خود را درگیر شغل و کاری می‌کنند تا مهارت‌ها، آگاهی و دانش و تجربه خاصه‌شان را بروز بدهند، تعریف می‌شود همچنین فعالیت‌هایی که از روی عادت انجام می‌دهند جزو فراغت جدی می‌باشد (استبیز، ۲۰۱۲). همچنین مفهوم فعالیت تخصصی روشی که در آن، شرکت کنندگان محتویات ذهنی‌شان را از زندگی معمول به فراغت‌شان منتقل می‌نمایند هنر‌شان را به گونه‌ای در این فعالیت‌ها می‌پروراند و ترجیح می‌دهند در اوقات فراغتی با توجه به توانایی‌های خود یک فعالیت را انتخاب کنند و به صورت تخصصی در آن مهارت پیدا کنند. در فعالیت تخصصی دو عامل مهارت و شانس نقش اصلی را بازی می‌کنند، مانند بازیکنان حرفه‌ای پوکر (کیدسلرد^۱، ۲۰۰۹). فعالیت‌های خطرپذیر نیز برگرفته از فعالیت‌هایی است که افراد به صورت داوطلبانه در اوقات فراغت انجام می‌دهند و شامل فعالیت‌ها و ورزش‌های پرخطری مانند اسکی، شیرجه، کوه، نوردی که حتی امکان صدمه دیدن به فرد را می‌دهد (لاینگ^۲، ۲۰۰۵). بر اساس دیدگاهی که توسط استوکولز و شوماخر^۳ (۱۹۸۱) توصیف شده، ویلیامز و ویسک (۲۰۰۳)، دل‌بستگی مکانی را به عنوان یک مفهوم

---

1. Kidslord
2. Liang
3. Stockholm and Schumacher

فراگیر تعریف کرده‌اند و پس از بررسی موضوعات متعددی که بر این مقوله اثرگذارند، دوبعد وابستگی مکانی و هویت مکانی را برای ارزیابی آن تفکیک کرده‌اند و در پژوهش‌های مختلفی آن را مورد ارزیابی قرار داده‌اند. به گونه‌ای که عمده‌ا در مطالعات دلبستگی مکانی، از دو سطح هویت مکانی به عنوان دلبستگی، که ریشه در فرایندی احساسی و ادراکی دارد و وابستگی مکانی که فرایندی احساسی و عمل‌کردی است، صحبت شده است (پورجعفر، ۱۳۹۳). وابستگی مکانی نیز به عواملی چون حس رضایت توانایی محیط در تأمین نیازها و امکان وقوع طیفی از فعالیت‌های مورد نظر فرد در مکان اشاره می‌کند، کایل^۱، ۲۰۰۵ پیوندهای اجتماعی را به عنوان عامل سوم، اضافه کردند، و پیوندهای اجتماعی که با توجه به ویژگی‌های فردی، امکان تعاملات اجتماعی را فراهم می‌آورد (نقدی، ۱۳۹۵). با توجه به منابع نظری پژوهش حاضر، تحقیقاتی در زمینه صورت گرفته است که نتایج برخی از آنها به صورت زیر است. حیدری، ۱۳۹۸ تحقیقی با عنوان «چگونه جدیت در اوقات فراغت بر دلبستگی مکانی ورزشکاران غیر حرفه‌ای تأثیر می‌گذارد؟» انجام داده‌اند، یافته‌ها نشان داد ۲۱ درصد از تغییرات دلبستگی مکانی از طریق اوقات فراغت جدی قابل تبیین است. جدیت در اوقات فراغت منجر به دلبستگی مکانی ورزشکاران آماتور می‌شود و می‌تواند مشارکت در فعالیت‌های جسمانی را افزایش دهد. خداپرست، ۱۳۹۸، تحقیقی با عنوان ارتباط تبلیغات دهان به دهان با تمایل به حضور اعضای باشگاه‌های ورزشی والیبال انجام داده است. نتایج نشان داد که متغیر ارتباطات بر تمایل حضور افراد به طور مستقیم اثر مثبت و معناداری (۰/۱۸۳ در صد)، دارد؛ که متغیر

اعتماد بر تمایل حضور افراد به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری دارد و حدود ۲۰ درصد این متغیر را تبیین می‌کند. همچنین متغیر تخصص بر تمایل حضور افراد به‌طور مستقیم اثر مثبت و معناداری (۳۲۳/۰ درصد) دارد. هاشمی مطلق، تحقیقی با عنوان ۱۳۹۷ اثر محیط ادراک شده و حمایت اجتماعی بر مشارکت در فعالیت بدنی اوقات فراغت کارکنان منطقه سیزده دانشگاه آزاد اسلامی انجام داده است، نتایج نشان داد بین محیط ادراک شده با حمایت اجتماعی و بین حمایت اجتماعی با فعالیت بدنی رابطه مثبت و معناداری وجود دارد. اشتراصب^۱، ۲۰۲۰ تحقیقی با عنوان رابطه بین فعالیت‌های تفریحی تخصصی و اوقات فراغت و منابع روان‌شناختی و نقش فراغت جدی در تشابه شغلی انجام داده است نتایج نشان داد که اثرات اوقات فراغت در شغل فرد با توجه به منابع روان‌شناختی او و تعامل بین افراد دارد، تام مولر^۲ (۲۰۱۸) تحقیقی با عنوان روابط بین تعارض، رفتارهای تخصص تفریحی و دلبستگی مکانی بین اعضای باشگاه (آلمپ آمریکایی) انجام داده است. نتایج نشان دهنده آن است که رفتارهای تخصص تفریحی در تفریح در فضای باز می‌تواند تخصص‌ها و دلبستگی و درگیری مکان را پیش‌بینی کنند، لی و هم‌کاران^۳ (۲۰۱۸) در پژوهشی به بررسی ارتباط بین فعالیت‌های فراغت جدی، حمایت اجتماعی و سازگاری مدرسه در بین دانشجویان بین‌المللی آسیایی در دانشگاه‌های ایالات متحده با استفاده از مدلسازی معادلات ساختاری پرداختند. نتایج حاکی از این بود که درگیر شدن در اوقات فراغت جدی ارتباط مثبتی با دستیابی به حمایت اجتماعی از دوستان دارد. یافته‌های تحقیق

---

1. Straussb
2. Tom Miller
3. Lee et al

چنگ، و پاکر^۱ (۲۰۱۷) بر روی ۵۱۴ نفر از سالمندان استرالیایی نشان داد که ویژگی های اوقات فراغت (هویت، اخلاق منحصربه فرد و تلاش قابل توجه) در میان گروه های مختلف جمعیت شناختی متفاوت است و این ویژگی ها بر سطح رضایت مندی سالمندان از زندگی اثرگذار است و به فعال بودن و غیرفعال بودن آنها کمک می کند، همچنین در مورد تأثیر اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش آموزان شهرستان مراغه) در پیشینه تحقیقاتی نتیجه ای یافت نشد که مستقیماً به بحث سبک زندگی بپردازد و از طرفی دانش آموزان برای رهایی از روزمرگی لازم است تا در فضایی که فرصت تحرک و پویایی را دارد به تفریح و سرگرمی های سازنده و نشاط آور بپردازند. نو جوانی و دوره دانش آموزی دوره اوج نیازهای اوقات فراغت است دانش آموزان در مقایسه با سایر افراد وقت آزاد، فرصت های بیشتر و شاید مسولیت های کمتری دارند و با اوقات فراغت به عنوان یک زمینه و فرصت اجتماعی شدن و شکل دادن به هویت خویش روبه رو می شوند. همچنین با بررسی میزان اثر هر یک از مؤلفه ها که در این تحقیق (اوقات فراغت جدی) پشتکار، تلاش، شغل، هویت و اخلاق) و تخصص تفریحی (تعهد اقتصادی، تجربه و سبک زندگی) در دلبستگی مکان (وابستگی به مکان، اجتماعی پیوند) نحوه گذران دانش آموزان را شناسایی کنیم (حیدری، ۲۰۱۹). در تحقیق حاضر، محقق در نظر دارد. لذا در تحقیق حاضر، محقق بر آن است به این سؤال پاسخ دهد که آیا اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش آموزان شهرستان

مراغه) به چه میزان اثرگذار است؟

روش پژوهش

تحقیق حاضر از نظر هدف و معیار اجرایی، تحقیق کاربردی، از نظر استراتژی و مسیر اجرا، جزء تحقیقات توصیفی - همبستگی، از نظر شیوه گردآوری اطلاعات جزء روش - های تحقیق اسنادی و میدانی است. محدوده زمانی پژوهش سال ۱۳۹۹-۱۳۹۸، محدوده مکانی شهرستان مراغه و محدوده موضوعی تأثیر اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دلبستگی مکانی (دانش آموزان شهرستان مراغه) است. جامعه آماری این تحقیق دانش آموزان شهرستان مراغه می‌باشد. در اجرای این تحقیق جهت نمونه‌گیری از روش نمونه‌گیری خوشه‌ای و طبقه‌ای همزمان استفاده شده است.

آزمودنی‌ها: برای انتخاب نمونه مناسب، مناطق آموزش و پرورش مراغه به دو قطب تقسیم شدند، سپس روش نمونه‌گیری در دو سطح تعیین گردید روش نمونه‌گیری خوشه - ای و طبقه‌ای، بدین ترتیب، ابتدا از هر قطب به منطقه به شیوه تصادفی انتخاب شد و سپس از منطقه دو مدرسه به تفکیک جنس و نوع مدرسه انتخاب گردید و در پایان از هر مدرسه به روش تصادفی ساده یک کلاس انتخاب گردید ۴۰۰ پرسشنامه توزیع شد که به دلایل مختلف نظر بر عدم همکاری برخی دانش آموزان، غیبت و موارد دیگر، حدود ۱۶ پرسش نامه بازگشت داده نشد، که در نهایت ۳۸۴ مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت. در فرآیند تجزیه و تحلیل آماری از نرم‌افزارهای آماری SPSS و SMARTPLS استفاده شده است. تجزیه و تحلیل داده‌های این پژوهش در دو بخش آمار توصیفی و استنباطی انجام شده

است. در بخش آمار توصیفی به توصیف و میانگین و انحراف و استناد متغیرها و در بخش آمار استنباطی از مدل‌یابی معادلات ساختاری یک رویکرد جامع برای آزمون فرضیات، درباره روابط متغیرهای مشاهده شده و مکنون است (هومن، ۱۳۸۷). در این پژوهش از مدل‌یابی معادلات ساختاری به کمک نرم‌افزار PLS جهت آزمون فرضیات و صحت مدل استفاده شده است و از پرسشنامه‌های مذکور استفاده شد. ۱- پرسشنامه دل‌بستگی مکانی کایل و همکاران (۲۰۰۵)، که شامل سه مؤلفه پیوند اجتماعی (روابط با مردم و هم‌محل‌ها، علاقه به دوستان و آشنایان در محل)، هویت مکانی (افتخار، ارزش، اشتراکات، وجهه، شهرت، اتفاقات مهم زندگی، هم‌ذات‌پنداری، ویژگی‌های سنتی)، وابستگی مکانی (بهداشت، خدمات عمومی، نیازهای روزانه و هفتگی، خدمات بهداشتی، آموزشی)، ۲- اوقات فراغت جدی گولد و همکاران (۲۰۱۱)، که شامل ۵ خرده‌مقیاس استقامت، تلاش‌ها، حرفه، اخلاق و هویت‌گویه است. که روایی صوری و محتوایی پرسشنامه در تحقیق حیدری ۲۰۱۹ توسط ۹ نفر از اساتید بررسی شده و در یک مطالعه مقدماتی ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرسشنامه‌ها ۰/۸۷۶ و ۰/۷۹۸ محاسبه شد. ۳- پرسشنامه سبک زندگی خنفیر، ۱۳۹۸، چهار سبک زندگی برای دانش‌آموزان ورزشکاران ایرانی بر پایه فعالیت‌های فراغتی آنان به شکل زیر مورد شناسایی قرار گرفت. سبک زندگی خانواده محور، سبک زندگی متمایز، سبک زندگی مجازی سبک زندگی متمایز است؛ که ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرسشنامه‌ها ۰/۷۹۰ محاسبه شد. ۴- پرسشنامه تخصصی‌سازی تفریح مک فارلین (۱۹۹۴) که شامل تجربیات گذشته، تعهد اقتصادی و سبک زندگی، که روایی صوری و محتوایی پرسشنامه در تحقیق حیدری ۲۰۱۹ توسط ۹

نفر از اساتید بررسی شده و در یک مطالعه مقدماتی ضریب آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی پرسشنامه‌ها ۰/۹۵۱ و ۰/۹۱۷ محاسبه شد.

تجزیه و تحلیل یافته‌ها

جدول ۱: شاخص‌های توصیف کمی متغیرهای تحقیق (n=۳۸۴)

متغیر	میانگین	انحراف معیار	حداکثر	حداقل	دامنه	توزیع
دلبستگی مکانی	۳/۷۶۳	۴	۴/۰۰	۰/۸۰۱	۱/۰۰	۵/۰۰
سبک زندگی	۳/۶۹۵	۳/۷۵	۴/۰۰	۰/۷۵۱	۱/۰۰	۵/۰۰
اوقات فراغت جدی	۴/۰۰۱	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۸۴۰	۱/۰۰	۵/۰۰
فعالیت‌های تخصصی	۳/۶۲۷	۳/۶۷	۴/۰۰	۰/۹۱۱	۱/۰۰	۵/۰۰

نتایج مندرج در جدول ۱ نشان می‌دهد که میانگین مربوط به متغیر جمع‌گرایی در مقابل فعالیت‌های تخصصی کمترین میانگین (۲/۸۷) و اوقات فراغت جدی بیشترین میانگین (۴) را به خود اختصاص داده است.

بررسی فرض نرمال

برای بررسی نرمال بودن توزیع متغیرهای تحقیق از آزمون کولموگروف-اسمیرنوف (k-s) چنانچه مقدار سطح معناداری به دست آمده برای آزمون (k-s) در هر متغیر بیشتر از ۰/۰۵ باشد فرض صفر پذیرفته و فرض مقابل رد می‌گردد که به معنای نرمال بودن توزیع متغیر است و در صورتی که سطح معناداری به دست آمده برای متغیر کمتر از ۰/۰۵ باشد

فرض صفر رد و فرض مقابل پذیرفته می‌گردد که به معنای غیرنرمال بودن توزیع متغیر است.

جدول ۲: خروجی آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای متغیرهای تحقیق

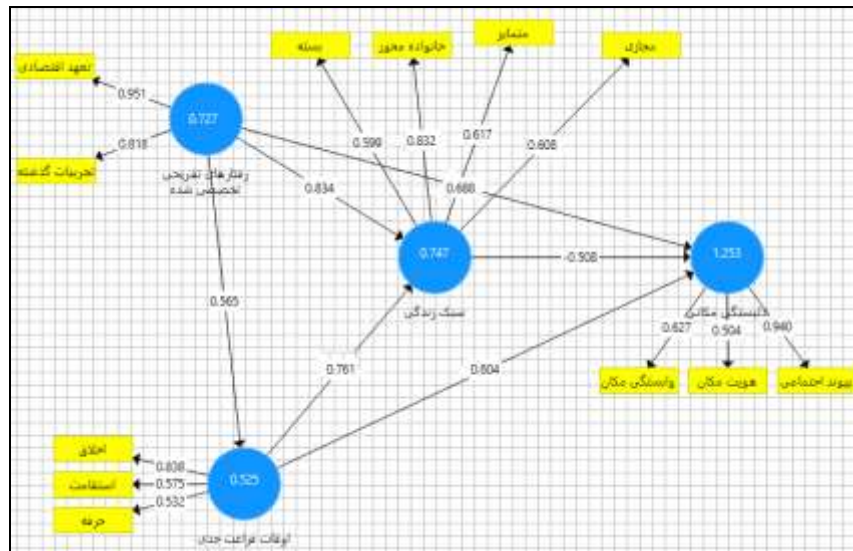
متغیر	سطح معناداری	آماره Z	انحراف استاندارد	بزرگی	پهنایی
غیرنرمال	۰/۰۰۰	۰/۱۵۴	۰/۸۰۱	۲/۸۷۳	دل بستگی مکانی
غیرنرمال	۰/۰۰۰	۰/۱۲۸	۰/۷۵۱	۳/۶۹۵	فعالیت های تخصصی
غیرنرمال	۰/۰۰۰	۰/۱۵۶	۰/۸۴۰	۴/۰۰۱	اوقات فراغت جدی
غیرنرمال	۰/۰۰۰	۰/۱۴۳	۰/۹۱۱	۳/۶۲۷	سبک زندگی

نتایج مندرج در جدول ۲ نشان می‌دهد که با توجه به خروجی آزمون کولموگروف-اسمیرنوف برای متغیرهای تحقیق (داده‌های جدول مذکور)، مشاهده می‌شود که سطوح معناداری بدست آمده برای سایر متغیرها کمتر از ۰/۰۵ است که می‌توان نتیجه گرفت فرضیه نرمال بودن آنها تأیید نمی‌شود؛ بنابراین توزیع تمامی متغیرهای تحقیق، غیرنرمال است.

آزمون مدل تحقیق

مدل‌یابی معادلات ساختاری یک رویکرد جامع برای آزمون روابط متغیرهای مشاهده

شده و مکنون است.

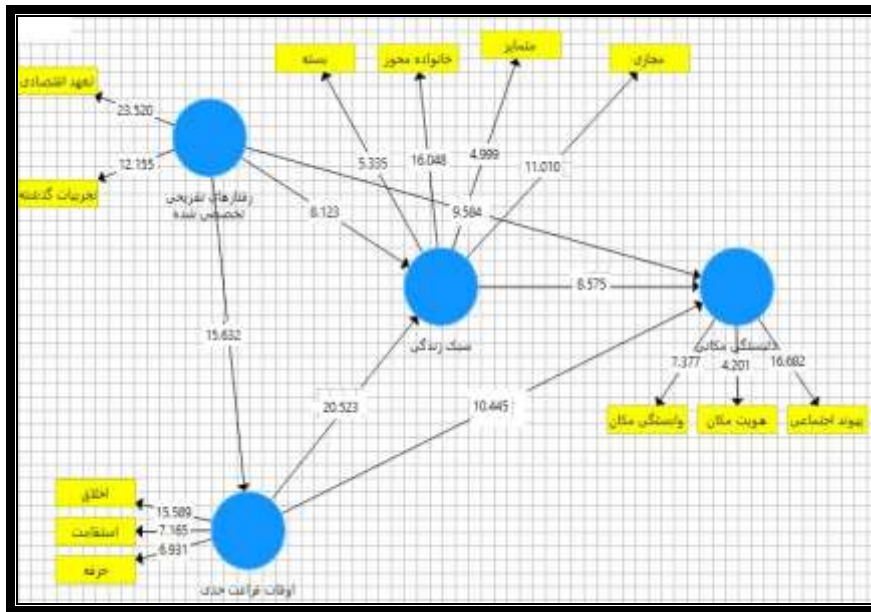
شکل ۱: مدل پژوهش در حالت معناداری ضرایب

جدول ۳: آزمون فورنل و لارکر

تبیغات دهان به دهان	اوقات فراغت جدی	فعالیت‌های تخصصی	دلبستگی مکانی	مؤثر
*	*	*	۰/۸۴۹	دلبستگی مکانی
*	*	۰/۷۷۶	۰/۴۲۷	فعالیت‌های تخصصی
*	۰/۸۴۰	۰/۲۶۹	۰/۵۰۲	اوقات فراغت جدی
۰/۸۸۶	۰/۲۹۹	۰/۱۲۹	۰/۳۴۸	سبک زندگی

نتایج مندرج در جدول ۳ نشان‌دهنده این است که سئوالات هر متغیر نسبت به هر متغیر نیز باید نسبت به هم واگرایی داشته باشند (یعنی عدم وجود هم خطی یا همبستگی بحرانی) از این رو در جدول همبستگی بین متغیرهای مکنون به جای اعداد یک روی قطر اصلی، جذر AVE گذاشته است. جذر AVE هر متغیر از همبستگی آن متغیر با متغیرهای دیگر باید بیشتر باشد.

بررسی مدل ساختاری Inner Mode

مدل ساختاری، مدلی که در آن روابط بین متغیرهای مکنون مستقل (برونزا) و وابسته (دروانزا) مدنظر است. مدل ساختاری تنها متغیرهای پنهان را به همراه روابط میان آنها بررسی می‌کند. معیارهای آزمون مدل ساختاری شامل موارد ذیل است:

ضرایب مسیر (بتا) و معناداری آن (مقادیر t-value) معیار اول از بررسی برازش مدل ساختاری، ضرایب معناداری t است. چنانچه مقدار بدست آمده بیشتر از حداقل آماره در سطح مورد اطمینان در نظر گرفته شده باشد، آن رابطه یا فرضیه تأیید می‌شود. در سطح معناداری ۹۰ درصد، ۹۵ درصد و ۹۹ درصد این مقدار به ترتیب با حداقل آماره ۱/۶۴، ۱/۹۶، ۲/۵۸ مقایسه می‌شود.

بررسی مدل کلی

جدول ۴: ضرایب GOF متغیرهای پژوهش

GOF	میانگین مقادیر	میانگین مقادیر اشتراک
۰/۴۳	۰/۳۴	۰/۵۶

نتایج جدول ۴ نشان‌دهنده برازش قوی مدل کلی تحقیق است؛ که برای برازش مدل کلی تنها یک معیار به نام GOF وجود دارد. سه مقدار GOF به‌عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی ۰/۰۱، ۰/۲۶ و ۰/۳۶ معرفی شده است.

جدول ۵: ضرایب بار عاملی استاندارد شده و مقدار t بین متغیرهای مکنون

فرضیات تحقیق	ضریب مسیر یا بتا	t-value	p-value	نتیجه
اوقات فراغت جدی بر دل‌بستگی مکانی با نقش میانجیگری تبلیغات سبک زندگی	۰/۶۰۴	۱۰/۴۴	۰/۰۰۱	معنادار شد
رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دل‌بستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی	۰/۶۰۸	۹/۵۸	۰/۰۰۱	معنادار شد

اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی				
تخصصی شده بر دل بستگی مکانی با نقش	۰/۵۰۸	۸/۵۷	۰/۰۰۱	معنادار شد
میانجیگری سبک زندگی				

بررسی مسیر اول مدل: مقدار ضریب بتا مسیر اول برابر برابر با ۰/۶۰۴ است و مسیر مربوطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است؛ بنابراین اوقات فراغت جدی بر دل بستگی مکانی با نقش میانجیگری تبلیغات سبک زندگی تأثیر گذار است.

بررسی مسیر دوم مدل: مقدار ضریب بتا مربوط به مسیر دوم برابر ۰/۶۰۸ و مسیر مربوطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است؛ بنابراین رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دل بستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی است.

بررسی مسیر سوم مدل: مقدار ضریب بتا مربوط به مسیر سوم برابر ۰/۵۰۸ و مسیر مربوطه در سطح اطمینان ۹۹ درصد معنادار است؛ بنابراین اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دل بستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی، تأثیر گذار است.

با توجه به الگوی تفسیری در مدل سازی معادلات ساختاری، مقادیر t محاسبه شده بین تمامی متغیرهای مستقل و وابسته موجود در مدل بزرگتر از ۱/۹۶ بوده و در سطح ۹۹ درصد معنادار هستند و به عبارتی مناسب بودن مدل ساختاری را نشان می دهد.

نتیجه گیری

با توجه به تأیید مدل مفهومی پژوهش در جامعه آماری و موضوع تأثیر اوقات فراغت

جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دل‌بستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش‌آموزان شهرستان مراغه) با بکارگیری آزمون‌های مختلف نتایج ذیل که برگرفته از تجزیه داده‌های کمی و تبیین روابط را ارائه داد.

۱- نتیجه‌گیری و تحلیل آماری داده‌ها بیانگر این است که اوقات فراغت جدی و رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دل‌بستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش‌آموزان ورزشکار شهرستان مراغه) تأثیر معناداری دارد. با توجه به β محاسبه شده در (سطح معناداری = ۰/۰۰۱) می‌توان گفت یافته‌های این تحقیق ضمن تأکید بر سودمندی استفاده از فعالیت‌های فراغتی در مطالعه سبک زندگی دانش‌آموزان ورزشکار، مؤید این نکته خاص نیز است که به احتمال زیاد جهت سبک زندگی دانش‌آموزان ورزشکار بر اساس فعالیت‌های فراغتی مهم‌تر از نوع فعالیت‌های فراغتی، نحوه انجام و مکان اجرای آن فعالیت است؛ به عبارت دیگر، شرایط خاص زندگی ورزشکاران می‌تواند منجر به این گردد که فرد ورزشکار یک فعالیت خاص نظیر خرید، خوردن یک خوراکی، تماشای فیلم و غیره را به سبک‌های مختلفی انجام دهد است به شخصی تبدیل شود زمانی که ورزشکاران غیرحرفه‌ای در جهت کسب مهارت، دانش و تجربه خوشایند در اماکن خاصی تلاش می‌کنند؛ هویت خاصی نسبت به آن مکان پیدا می‌کنند و هویت عنصر کلیدی برای ورزشکارانی است که در فعالیت‌های فراغتی شرکت می‌کنند. همچنین، امکان وجود تعاملات اجتماعی در مجموعه‌های ورزشی با اعضا خانواده، دوستان و سایر علاقه‌مندان به فعالیت‌های فراغتی مشابه، عاملی مهم برای تسهیل پیوستن به فعالیت‌های اوقات فراغت جدی محسوب می‌شود. علاوه بر این، جنبه اجتماعی

شدن در اماکن تفریحی- ورزشی، پیوند و اتصال بیشتر به مکان را به همراه دارد. این تحقیق با تحقیقات (لیواسکات، ۲۰۱۳)، (اشتراسب، ۲۰۲۰)، (ها و "ایم ۲۰۱۲)، (خداپرست، ۱۳۹۸)، (کردلو، ۱۳۹۵)، (استییز، ۲۰۱۵)، (کیدسلرد، ۲۰۰۹) همخوانی دارد، ابعاد تخصص تفریحی و اوقات فراغت را می توان ترکیب کرد، اگر با مشارکت دانش-آموزان در سازگار باشد، تفریح، آنها می توانند مشارکت مردم در سایر اشکال تفریح را کاملاً ارزیابی کنند، در اوقات فراغت به همین ترتیب، بین اوقات فراغت و تفریح جدی دانش آموزان می توان سه رابطه در این زمینه پیدا کرد: اول، افراد در فعالیت ها تخصص پیدا می کنند، مهارت ها و دانش موجود در تلاش های قابل توجه اوقات فراغت جدی است. دومین رابطه تخصص تفریحی است که تعهد شخصی مربوط به آن را نشان می دهد، وابستگی شدید عاطفی به فعالیت های اوقات فراغت که ممکن و نیز دل بستگی به مکان به تأثیر عاطفی یک مکان اشاره دارد که افراد به لحاظ حسی و فرهنگی به آن جذب می شوند. تأثیر حسی، عاطفی و درونی مکان بر انسان، مرکز تفکر دل بستگی به مکان است، چرا که انسان ها می توانند به یک شیء خانه، ساختمان، محله و یا قرارگاه طبیعی، جذب شوند. در واقع دل بستگی به مکان، ارتباطی نمادین با مکان است که با دادن معانی عاطفی و حسی مشترک فرهنگی، توسط افراد به مکان خاص یا یک سرزمین شکل می گیرد و مبنای نحوه ادراک گروه یا فرد از مکان و نحوه ارتباط وی با آن است، دل بستگی به مکان به پیوند فرد با مکان منجر می شود که انسان خود را جزئی از مکان می داند و بر اساس تجربه های خود از نشانه ها، معانی، عملکردها و شخصیت نقشی برای مکان در ذهن خود متصور می سازد و مکان برای او مهم و قابل احترام می شود و

نیز می‌توان گفت در اماکن تفریحی- ورزشی، دلبستگی و هویت مکانی ورزشکاران مورد نظر مدیران قرار گیرد، از سوی دیگر، بهبود اماکن تفریحی- ورزشی موجود از منظر تعداد و امکانات، باعث افزایش مشارکت تخصصی در فعالیت‌های تفریحی در فضای باز خواهد شد.

۲- نتیجه‌گیری و تحلیل آماری داده‌ها بیانگر این است که اوقات فراغت جدی بر دلبستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش‌آموزان ورزشکار شهرستان مراغه) تأثیر معناداری دارد. باتوجه به β محاسبه شده در (سطح معناداری = ۰/۰۰۱) می‌توان گفت معمولاً الگوی‌های رفتارهای اوقات فراغتی مبتنی بر اماکن و فضاها هستند و در این میان سهم ساختار مشارکت در پژوهش‌های اوقات فراغت، دانش‌آموزان و سازمان‌ها قابل توجه است و این حوزه‌ها بسیار مرتبط با مطالعات مدیریت ورزشی هستند؛ فراغت جدی برای غیر حرفه‌ای‌ها، صاحبان سرگرمی و داوطلبان شغلی با چندین ویژگی منحصر به فرد از فراغت غیرجدی یا تفریحی متمایز می‌شود. اولین ویژگی نیاز گاه و بیگاه، و در برخی موارد مداوم، به سختکوشی در خلال مواجهه با مشقت ضمن پیگیری جدی یک فعالیت است. سختکوشی همچنین به دومین ویژگی، که به کارگیری تلاش معنی‌دار فردی به منظور توسعه و تحصیل دانش و مهارت خاص مربوط به فعالیت است، منجر می‌شود. سومین ویژگی، نشانه‌ای از یک حرفه در یک پیگیری به شکل پیشرفت، دستیابی و نقاط عطف است. چهارمین ویژگی مربوط به مزایای ماندگار است که موجب پیگیری تعهددار شده است. پنجمین ویژگی فراغت جدی وجود یک منش منحصر به فرد یا خرده فرهنگ است که خودش را در توسعه دنیای اجتماعی

مشخص نشان می‌دهد که در آن معیارها، ارزش‌ها، باورها و سنت‌های خاص برای شرکت‌کنندگان مشترک‌اند. بیانی ادراکات حاصل از پیام‌ها و معانی در ذهن مخاطب نقش می‌بندد و چگونگی ارتباط مخاطب را با مکان شکل می‌دهد. با توجه به نظریه کنش متقابل ادراک در فرایند ادراک رابطه‌ای پویا و دوسویه میان مخاطب و محیط برقرار می‌شود و مخاطب براساس تجربه، نیازهای خود را بازمی‌یابد و از این رو دلبستگی مکانی با ادراک، فرایندی ذهنی، پویا و هدفمند شامل جمع‌آوری و گزینش داده‌ها براساس نیاز از محیط پیرامون، سازمان‌دهی و فهم اطلاعات محیطی، شکل‌دهنده رابطه تعاملی انسان و محیط و معنادار کردن آن است. این مورد برای تمام تلاش‌های فراغت جدی اجرا شدنی نیست؛ اما، برای تعدادی از موارد مشاهده‌شده و مصاحبه‌شده در تلاش پژوهش‌های اولیه، پاداش برای قالب‌بندی ساختار فراغت جدی مشهود بود. به عبارت دیگر، شرکت‌کنندگان فراغت جدی وزن‌های مختلفی به پاداش‌های مختلف شخصی می‌دهند؛ که نتایج نشان داد که همواره بازده مالی به عنوان ضعیف‌ترین پاداش در فراغت جدی طبقه‌بندی شده است. آخرین پیامد معنادار در طبقه جذابیت، جاذبه اجتماعی است که به عنوان ارتباط با جهان اجتماعی و مشارکت در فعالیت‌های فراغت جدی تعریف شده است. اساساً، جاذبه‌های اجتماعی مربوط به پاداش حاصل از ارتباط با دیگر شرکت‌کنندگان فراغت جدی یا ارتباط با دانش‌آموزان دیگر در مورد انجام کارهای داوطلبانه است. با توجه به یافته‌های به دست آمده در مسیر طبقه جذابیت به عوامل اسلیم می‌توان نتیجه گرفت که تماشاگران این طبقه همان‌طور که از نامش پیداست، به دنبال جاذبه‌های ورزشی هستند همچنین، در این طبقه، عوامل سطح بالای مقیاس اسلیم مانند

غنی‌سازی شخصی، ارضای نفس و خودشکوفایی، معنادار نشد که به سبب درگیری کم‌تر این افراد و همچنین، وفاداری و تعهد کم آن‌ها به فعالیت‌های ورزشی است. فعالیت‌های تفریحی تخصص در بین دانش‌آموزان منجر به تنوع فعالیت‌های اوقات فراغت آنان می‌شود، تمایل آنها به شرکت در فعالیت تخصصی و گذراندن اوقات فراغت جدی می‌تواند به نوع بهتر شدن سبک زندگی آنان کمک کند این تحقیق با تحقیقات (خداپرست، ۱۳۹۸)، (کرد لوی، ۱۳۹۵)، (استبیز، ۲۰۱۵)، (کید سلرد، ۲۰۰۹)، (ملک یان، ۱۳۹۸)، (اشتراسب، ۲۰۲۰)، (مولر، ۲۰۱۸)، (لی، ۲۰۱۸) هم‌خوانی دارد. به احتمال زیاد زمانی که ورزشکار امکانات و منابع کمتری در اختیار دارد بیشتر متمایل به تفریحات مجازی و کم‌هزینه‌تر است. در مقابل با کسب درآمدهای بالاتر و دردسترس بودن منابع بیشتر تمایل برای بروز سبک زندگی متمایز بیشتر می‌گردد. برای ورزشکاران با سبک زندگی خانواده محور نیز یکی از دلایل مهم وابستگی و قوی بودن پیوندهای عاطفی با اعضای خانواده است. همچنین امروزه ورزشکاران نخبه به واسطه معروفیت خود در معرض آسیب‌های اجتماعی مختلفی هستند و جهت اجتناب از این آسیب‌ها، مورد اذیت‌های شدیدترین افراد را اعضای خانواده و نزدیکان خود می‌بینند و به سبک زندگی خانواده محوری روی می‌آورند.

۳- نتیجه‌گیری و تحلیل آماری داده‌ها بیانگر این است که رفتارهای تفریحی تخصصی شده بر دل‌بستگی مکانی با نقش میانجیگری سبک زندگی در بین (دانش‌آموزان ورزشکار شهرستان مراغه) تأثیر معناداری دارد. تجربیات گذشته مربوط به یک فعالیت، آشنایی با یک تفریح تنظیم، و دفعات حضور در چنین فعالیت‌هایی تجربیات تفریحی شرکت-

کنندگان وقتی فعالیت در سطح سطح باشد، ممکن است از فعالیت‌های عمومی به فعالیت‌های خاص تغییر کند رفتارهای تخصص تفریحی افزایش می‌یابد که در نوبه خود، تعهد اقتصادی شاخص تخصص در تفریح است که منجر به هزینه می‌شود، پول برای سرگرمی و نشان‌دهنده فردی است که تمایل دارد اوقات فراغت خود را صرف آن کند و نیز می‌توان گفت که در واقع دلبستگی به مکان، ارتباطی نمادین با مکان است که با دادن معانی عاطفی و حسی مشترک فرهنگی توسط افراد به مکان خاص یا یک سرزمین شکل می‌گیرد و مبنای نحوه ادراک گروه یا فرد از مکان و نحوه ارتباط وی با آن است دلبستگی به مکان به پیوند فرد با مکان منجر می‌شود که انسان خود را جزئی از مکان می‌داند و بر اساس تجربه‌های خود از نشانه‌ها، معانی، عملکردها و شخصیت نقشی برای مکان در ذهن خود متصور می‌سازد و مکان برای او مهم و قابل احترام می‌شود، رفتارهای فراغتی پیچیده و عوامل تعیین‌کننده آن چندگانه هستند، معمولاً الگوی‌های رفتارهای اوقات فراغتی مبتنی بر اماکن و فضاها هستند و براساس ساختار آن فضا، فعالیت فراغتی معینی در مکانی مشخص انجام می‌شود. این تحقیق با تحقیقات (دیتون، ۲۰۱۷)، (ملکیان، ۱۳۹۸)، (خداپرست، ۱۳۹۸)، (کردلو و همکاران، ۱۳۹۵)، (استبیز، ۲۰۱۵)، (کیدسلرد، ۲۰۰۹)، (اشتراسب، ۲۰۲۰)، (مولر، ۲۰۱۸)، (لی، ۲۰۱۸)، (حیدری، ۱۳۹۸) همسو است، امروزه اماکن و فضاها در اوقات فراغت مدرن در تمام اشکال آن، تنها به‌عنوان فضاها کاربردی در نظر گرفته نمی‌شوند، بلکه به‌عنوان فرصتی برای شکل‌گیری تعاملات نیز تلقی می‌شوند و عنصر جدایی‌ناپذیر و بسیار تأثیرگذار در تجارب و انتخاب‌های فراغتی هستند، اکثراً از جامعه تحقیق از امکانات ورزشی موجود در هنگام اوقات فراغت خود

ناراضی هستند، تغییر یافتن سبک زندگی ترجیحی فرد ورزشکار است. در عصر پست‌مدرن سبک‌های زندگی از سویی بسیار متکثر و متنوع شده و فرد پیوسته بین حوزه‌های خصوصی و عمومی در حرکت است و از سوی دیگر، خود سبک‌های زندگی بسیار سریع تغییر می‌کنند؛ بنابراین، این انتظار وجود دارد که یک ورزشکار در یک زمان واحد حتی نشانه‌های بروز دو سبک متفاوت را نیز از خود نشان دهد و یا با تغییر شرایط زندگی سبکی متفاوت برای خود برگزیند. لذا باید فضای سبک‌های مذکور را خیلی انعطاف‌پذیر و قابل تغییر تصور کنیم. تغییرات در تنوع سبک‌های زندگی در داخل و بین طبقات مختلف اجتماعی در بین دانش‌آموزان مشهود است، منظور از تنوع در داخل و بین طبقات اجتماعی این است که علاوه بر اینکه سبک‌های زندگی طبقات مختلف اجتماعی تفاوت‌های زیادی باهم دارد حتی در شرایط متغیر امروزی تغییرات در سبک زندگی افراد داخل یک طبقه اجتماعی نیز محسوس و قابل مشاهده است، سواد مالی، منش ورزشی، وقت‌شناسی، شایستگی‌های عاطفی و رفتار مذهبی مشابهت زیادی با مؤلفه‌های مالی، اخلاقی، زمان‌شناسی، سلامت و باورها دارند. یکی از بخش‌های مورد انتظار در هر کار پژوهشی مقایسه نتایج و یافته‌ها با سایر تحقیقات آن حوزه است، اما از آنجایی که تحقیق حاضر به شکل کمی و در زمینه دانش‌آموزان ورزشکار اجرا شد، قیاس یافته‌های آن با سایر تحقیقات موجود چندان منطقی به نظر نمی‌رسد.

در این مطالعه برای سبک زندگی دانش‌آموزان ورزشکار در کنار متغیرهای پرکاربردی نظیر الگوهای مصرف و فراغت، مفاهیم جامع‌تری معرفی گردید که می‌تواند در نهایت با توجه به کارکرد تمایز بخشی سبک زندگی در جوامع امروزی، به نظر می‌رسد

با بهره‌گیری از شاخص‌های معرفی‌شده در این پژوهش بتوان تمایزات موجود بین ورزشکاران را بررسی نمود و سبک‌های زندگی متفاوت و متمایزی برای آنها در نظر گرفت؛ بنابراین پیشنهاد می‌شود در مطالعات اوقات فراغت، نقش مکان بیشتر مورد توجه قرار گیرد. به بیانی دیگر، معمولاً به اوقات فراغت در کشورمان به صورت ساده‌انگارانه و سطحی پرداخته می‌شود. در حالی که رفتارهای فراغتی به شدت پیچیده و در زندگی انسانی بسیار تعیین‌کننده هستند. بسیاری از الگوهای رفتارهای اوقات فراغتی مبتنی بر اماکن و فضاها هستند و بر اساس ساختار آن فضا، فعالیت فراغتی معینی در مکانی مشخص انجام می‌شود. امروزه می‌دانیم در اماکن و فضاهایی که تجارب اوقات فراغت در آنجا به دست می‌آیند، معمولاً درآمد قابل توجهی نیز حاصل می‌شود. شناخت چگونگی این رفتارهای فراغتی مبتنی بر جدیت در اوقات فراغت، نشان داد می‌تواند تعیین‌کننده دلبستگی مکانی به اماکن و فضاهای ورزشی تفریحی باشد. با توجه به برنامه‌های تفریحی موجود پیشنهاد می‌شود ارائه‌دهندگان خدمات اوقات فراغت در جامعه بتوانند پروژه‌ها و رویدادهای ورزشی را به گونه‌ای ارائه دهند که ورزشکاران بتوانند علاوه بر امکان تمرین منظم در اماکن، فرصت بیشتری برای تعامل و برقراری ارتباط با هم تیمی‌ها، دوستان، خانواده و دیگر افراد جامعه داشته باشند.

منابع

- Carlson, EReynold and et al. (2016), recreation and leisure, the changing sencen wadsworth, publishing company, *Inc Belmont, California,third* Ed pp. 1-10.
- Howard, H. (2017), Refining the recreation specialization framework to account for social networks and environmental worldviews: *Implications for understanding recreation preferences.*
- Khanfir, Hossein, Typology of elite athletes' leisure lifestyles (2019), *Strategic Studies of Sports and Youth*, No. 43 (pp 229 - 244).
- Kidlord, L. (2009), "How Innocent is our Scientific Vocabulary? Rethinking Recent Sociological Conceptualizations of Complex Leisure". *BSA Publications Ltd.* Vol 43, N. 2, pp 371-387.
- Kyle, G., Graefe, A., & Manning, R. (2005), Testing the dimensionality of place attachment in recreational settings. *Environment and Behavior*, 37(2), 153-177 Labor and Census Bureau of Iran. (2015). The findings of the survey plan to spend time in urban areas. pp. 15-32.
- Malekian, Farshad, Tejarat, Ali, Haji Anzaei, Zahra, (2019), A Study of Factor Validity and Reliability of Persian Version of Evaluation and Serious Leisure List (Slim), *New Approaches in Sports Management*, Volume 7, Number 25.
- McFarlane, B. L. (1994), Specialization and motivations of birdwatchers. *Wildlife Society Bulletin*, 22(3), 361-370.
- Najafi, Mohammad Javad, (2012) (Study of the relationship between cultural capital and leisure, M.Sc. Thesis, *Payame Noor University of Tehran.*
- Pesavento, L.C. (2002), Leisure Education In the Schools. Paper presented to the American Association for Leisure and Recreation at the American Association of Physical Education, Recreation and Dance Convention, *San Diego, CA.*
- Stebbins, R.A. (2012a), Comment on Scott: Recreation specialization and the CL-SL *continuum. Leisure Sciences*, 34, 372-374.
- Straussb, Karoline (2020), similarity Ciara M. Kellya, John Arnoldc,

Chris Stridea, The relationship between leisure activities and psychological resources that

- Tenenbaum, G., Eklund, R. C. & Kamata, A. (2012), "Measurement in Sport and Exercise Psychology". *Human Kinetics*. p: 647-649.
- Torkildsen, G. (2012), Leisure and recreation management. Routledge. published in the Taylor & Francis e-Library. ISBN 0- 47757-203 X Master e-book ISBN.
- Wirth, Timovon, Regameyb, AdrienneGrêt, Moser, Corinne Stauffacher, Michael, (2016), Exploring the influence of perceived urban change on residents place attachment, *Journal of Environmental Psychology*, Vol 46, pp 67-82.
- Yari, Zahra, (2011), "Challenges of youth leisure in Iran", National Conference on Pathology of Youth Issues, Islamic Azad University, *Falavarjan Branch*. (in Persian)